

To breve (1843)

AF ARNOLD RUGE OG KARL MARX

SLAGMARK #77
SIDER: 97-102

R. til M.

Paris, i august 1843

Den nye Anacharsis¹ og den nye filosof har overbevist mig. Det er sandt, at Polen er gået under, men Polen er endnu ikke | [36] tabt; således klinger det vedvarende frem fra ruinerne, og vil Polen tage ved lære af sin skæbne og kaste sig i armene på fornuften og demokratiet, hvilket ganske vist ville sige at ophøre med at være Polen, så kan landet vel stadig reddes efter devisen “ny lære, nyt liv”, ja! lige så vel som den katolske tro og den adelige frihed ikke kan redde Polen, så kunne den teologiske filosofi og den fornemme videnskab heller ikke befri os. Vi kan ikke bære vores fortid med os på anden måde end ved det mest afgørende brud med den. Årbøgerne² er gået til grunde, den hegelske filosofi hører fortiden til. Vi vil her i Paris grundlægge et organ, i hvilket vi fuldstændig frit og med ubønhørlig oprigtighed vil dømme [*beurtheilen*] os selv og hele Tyskland. Kun dette er en virkelig foryngelse [*Verjüngung*];³ det er et nyt princip, et nyt standpunkt, en befrielse fra nationalismens smålige væsen og et heftigt kontrastød mod det stygge folkeuhjers brutale reaktion [*die brutale Reaction der wüsten Volksungethüme*], som med tyrannen Napoleon også opslugte revolutionens humanisme. Filosofi og national indskrænkethed, hvordan kunne det lade sig gøre at bringe begge sammen i navn

og titel på et tidsskrift?⁴ Nok engang, det tyske forbund har med rette forbudt den videre udgivelse af de *tyske* årbøger, det tilråber os: ingen restauration! Hvor fornuftigt! Hvis vi overhovedet vil gøre noget, må vi gøre noget nyt. Jeg bekymrer mig om den merkantile side af sagen. Vi regner med Dem. Skriv til mig om den plan for det nye tidsskrift, som jeg vedlægger til dig.

M. til R.

Kreutznach, i september 1843.

Det glæder mig at se, at De er beslutsom og har vendt Deres tanker fra tilbageblik på det forgangne og fremad mod et nyt foretagende. Altså, i Paris, filosofiens gamle universitet, og *absit omen!*⁵ også den nye verdens hovedstad. Hvad der er nødvendigt, det tilskikker sig.⁶ Jeg tvivler derfor ikke på, at alle forhindringer, omend jeg ikke forklejner deres vægt, lader sig overvinde. |

[37] Foretagendet kommer i stand, eller også gør det ikke; uanset hvad vil jeg være i Paris i slutningen af denne måned, da luften her træl binder en, og jeg i Tyskland overhovedet ikke finder plads til at arbejde frit.

I Tyskland bliver alt voldsomt undertrykt, et sandt åndens anarki, selve dumhedens regimente er brudt ud, og Zürich adlyder befalingerne fra Berlin;⁷ det bliver derfor stadigt klarere, at der må eftersøges et nyt samlingspunkt for de virkelig tænkende og uafhængige hoveder. Jeg er overbevist om, at et virkeligt behov vil blive tilfredsstillet gennem vores plan, og de virkelige behov må dog også lade sig virkeligt opfylde. Jeg tvivler altså ikke på foretagendet, så snart det for alvor er kommet i gang.

De indre vanskeligheder forekommer næsten endnu større end de ydre forhindringer. Thi mens der ingen tvivl kan være om "hvorfra", så hersker der desto mere forvirring om "hvorhen". Ikke bare er et almindeligt anarki brudt ud blandt reformatorerne, men hver af dem må også indrømme over for sig selv, at han ingen eksakt opfattelse har af, hvad der skal komme [*was werden soll*]. Netop her er den

nye retnings fortrin, at vi ikke på dogmatisk vis vil anticipere verden, men først vil opdage den nye verden gennem en kritik af den gamle. Hidtil har filosoferne haft løsningen på alle gåder liggende i deres pulteskuffer, og den dumme eksoteriske verden havde bare at spærre kæften op, således at den absolutte videnskabs stegte duer kunne flyve ind i munden. Filosofien har verdsliggjort sig, og det mest slående bevis derpå er, at den filosofiske bevidsthed selv er blevet trukket ind i kampens kvaler, ikke blot udadtil, men også indadtil. Er konstruktionen af fremtiden og færdigskikkelsen af den for altid ikke vores sag, så er det desto mere klart, hvad vi for nuværende må fuldbringe, jeg mener *den hensynsløse kritik af alt bestående*, hensynsløs i den forstand, at kritikken ikke skyr sine resultater, ligeså lidt som den skyr konflikterne med de forhåndenværende magter.

Jeg er derfor ikke tilhænger af, at vi planter en dogmatisk fane, tværtimod. Vi må søge at hjælpe dogmatikerne, så de kan få afklaret deres idéer [*Sätze*]. Således er nemlig *kommunismen* en dogmatisk abstraktion, og her har jeg ikke en eller anden indbildt og mulig kommunisme i tankerne, men derimod den | [38] virkeligt eksisterende kommunisme, sådan som Cabet, Dezamy, Weitling etc. fremstiller den. Denne kommunisme er selv kun en aparte fremtrædelse af humanismens princip inficeret med sin egen modsætning, den private sfære [*dem Privatwesen*].⁸ Ophævelsen af privatejendommen og kommunisme er derfor på ingen måde identiske, og kommunismen har – ikke tilfældigt, men med nødvendighed – set andre socialistiske lærer såsom de fra Fourier, Proudhon etc., opstå over for sig, fordi den selv kun er en bestemt, ensidig virkeliggørelse af det socialistiske princip.

Og hele det socialistiske princip er ydermere kun den ene side, som angår det sande menneskelige væsens *realitet*. Vi må lige så vel bekymre os om den anden side, om menneskenes teoretiske eksistens og altså gøre religion, videnskab etc. til genstande for vores kritik. Desuden ønsker vi at påvirke vore samtidige [*Zeitgenossen*], vel at mærke vore tyske samtidige. Spørgsmålet melder sig, hvordan dette skal gribes an? *To facta* lader sig ikke benægte. Engang var det religion, og siden er politik blevet genstand for det nutidige Tysklands hovedinteresse. Man må knytte sig an til disse, sådan som de nu er, og ikke ved at modstille dem et eller andet færdigt system som for eksempel i *Voyage en Icarie*.⁹

Fornuften har altid eksisteret, kun ikke altid i den fornuftige form. Kritikeren kan altså knytte an til en hvilken som helst form af den teoretiske og praktiske bevidsthed og ud af den eksisterende virkeligheds *særegne* former udlede den sande vir-

keligheds norm [*Sollen*] og endemål. Hvad nu angår det virkelige liv, så indeholder netop den *politiske stat* – også hvor denne endnu ikke på bevidst vis lever op til de socialistiske fordringer – i alle sine *moderne* former fornuftens fordring. Og staten bliver ikke stående derved. Den underbygger altid fornuften som realiseret. Af samme grund havner den overalt i modsætningen mellem sin ideelle bestemmelse og sine reale forudsætninger.

Ud af denne konflikt, som den politiske stat har med sig selv, udfoldes derfor overalt den sociale sandhed. Ligesom *religionen* er en oversigt [*Inhaltsverzeichnis*] over menneskehedens teoretiske kampe, således er den *politiske stat* også en oversigt over de praktiske. Den politiske stat udtrykker altså indeholdt i sin form *sub specie reipublicae*¹⁰ alle sociale kampe, behov, sandheder. Det står således slet ikke under kritikens *hauteur des principes*¹¹ at gøre selv de mest specifikke politiske spørgsmål – eksempelvis forskellen mellem et stændersystem og et repræsentativt | [39] system – til sin genstand. Thi dette spørgsmål udtrykker kun på en *politisk* måde forskellen mellem menneskenes og privatejendommens herredømme. Kritikerer kan altså ikke bare, han må gå ind i disse politiske spørgsmål (som efter de krasse socialisters mening er under al værdighed). Idet han udvikler det repræsentative systems fortrin frem for stændersystemet, *vinder* han på *praktisk vis* et stort partis *interesse* [*interessiert er praktisch eine grosse Parthei*]. Idet han hæver det repræsentative system fra dets politiske form til dets almene form og gør den sande betydning, der ligger den til grund, gældende, tvinger han samtidig dette parti til at gå ud over sig selv, thi dets sejr er ligeledes dets nederlag.

Der er altså intet, der forhindrer os i at lade vores kritik knytte an til kritikken af politikken, til stillingtagen i politik, altså til de *virkelige* kampe og i at identificere os med dem. Vi træder således ikke verden i møde doktrinært med et nyt princip: Her er sandheden, knæl for den! Ud af verdens principper udvikler vi for verden nye principper. Vi siger ikke til den: læg af med dine kampe, de er noget dumt stads; vi vil råbe kampens sande parole til dig. Vi viser kun verden, hvorfor den rent faktisk kæmper, og bevidstheden om dette er noget, som den *må* tilegne sig, om den så vil eller ej.

Reformerer den bevidstheden består *udelukkende* i det, at man lader verden blive sig sin egen bevidsthed bevidst [*die Welt ihr Bewusstsein inne werden lässt*], at man vækker den fra dens drøm om den selv, at man *forklarer* den dens egne handlinger. Vores hele formål kan ikke bestå i noget som helst andet end det, som

også er tilfældet med Feuerbachs kritik af religionen, nemlig at bringe de religiøse og politiske spørgsmål til deres selvbevidste menneskelige form.

Vores valgsprog må altså være: Reform af bevidstheden ikke gennem dogmer, men gennem analyse af den mystiske og sig selv uklare bevidsthed, om den nu træder os imøde religiøst eller politisk. Da vil det vise sig, at verden længe har været i besiddelse af drømmen om en ting [*Sache*], som den blot behøver at komme i besiddelse af bevidstheden om, for virkelig at besidde den. Det vil vise sig, at det ikke handler om en stor tankestreg mellem fortiden og fremtiden, men om en *fuldendelse* af fortidens tanker. Endelig vil det vise sig, at det ikke er et *nyt* arbejde, menneskeheden går i gang med, men at det derimod med bevidsthed bringer sit gamle arbejde i stand. |

[40] Vi kan altså indfange vort blads tendens i eet ord:

Tidens selvaflklaring [*Selbstverständigung*] (kritisk filosofi) af dens kampe og ønsker. Dette er en opgave for verden og for os. Det kan kun være forenede kræfters værk. Det drejer sig om et *skriftemål*, hverken mere eller mindre. For at kunne få forladelse for sine synder, behøver menneskeheden kun at gøre sig klart, hvad disse synder er.

Oversat af Magnus Møller Ziegler.

NOTER

- 1 Skythisk prins, ca. 600 fvt. Symbol på den noble barbar. Optræder første gang hos Herodot og oplevede som figur en renæssance i slutningen af det 18. årh. med Jean-Jacques Barthélemys *Voyage du jeune Anarcharsis en Grèce* (1784) i fire bind.
- 2 Ruge henviser sandsynligvis til sit eget tidsskrift, *Deutsche Jahrbücher*, det teoretiske hovedorgan for venstrehegelianismen, som var blevet lukket af censuren i 1843 (efter at forgængeren, *Hal-lische Jahrbücher* var blevet lukket i 1842), og som *Deutsch-Französische Jahrbücher* således er arvtageren til. Alternativt kunne der menes de såkaldte Berliner-Jahrbücher, hovedorganet for den officielle, konservative hegelianisme.
- 3 Et ordspil: *Verjüngung* kan både betyde en 'foryngelse' (af Hegel, en henvisning til konflikten mellem gammel- og unghgelianere) og en 'tilspidsning' (af kritikken af Hegel).
- 4 Igen en henvisning til *Deutsche Jahrbücher*.

- 5 “Med held”, egl. “lad der ikke være nogen dårlige varsler”, jf. romersk religion hvor man f.eks tog varsel af fuglenes flugt, såkaldte *auspicer*.
- 6 Sandsynlig reference til to af Hegels mest berømte dikta, hhv. “Hvad der er fornuftigt, er virkeligt; Og hvad der er virkeligt, er fornuftigt” (*Retsfilosofien*) og “Væsenet må fremtræde” (den lille *Logik*).
- 7 Schweiz, og især Zürich, havde ellers længe været det foretrukne tilflugtssted for de forfulgte venstrehegelianere, jf. f.eks. den vigtige antologi *Einundzwanzig Bogen aus der Schweiz* (redigeret af Georg Herwegh) såvel som Ruges *Anecdota*, der også blev udgivet fra Zürich og var en samling af artikler skrevet til *Deutsche Jahrbücher* i 1842, men som var blevet afvist af censuren.
- 8 *Privatwesen* kunne også oversættes med “den private sektor” el.lign. Marx henviser her sandsynligvis til Hegels skel mellem staten på den ene side og “der bürgerlige Gesellschaft” (civilsamfundet) på den anden, idet det netop er i den sidste, økonomien findes. Civilsamfundet bliver hos Hegel imidlertid altid stående ved de partikulære interesser, og derfor er staten nødvendig som en ophævelse af det partikulære i et alment-universelt, sædeligt moment. Dette skel fører Marx en kritik af i teksten “Om jødespørgsmålet”, der blev trykt sammen med dette brev i *Deutsch-Französische Jahrbücher*.
- 9 Étienne Cabet, *Voyage et aventures de lord William Carisdall en Icarie* (“Lord William Carisdalls rejser og eventyr i Ikarien”), 1832. Roman der inspireret af Robert Owens socialistiske utopisme beskriver et samfund, hvori en demokratisk valgt forsamling styrer al økonomisk aktivitet. Marx og Engels henviser igen til de utopiske socialisters drøm om at “oprette et lille Ikarien” i slutningen af *Det kommunistiske manifests* kap. 3 – noget Cabet, ligesom Owen, aktivt forsøgte at gøre i Texas fra 1848 og frem.
- 10 “Under republikkens åsyn” eller “fra republikkens/statens synspunkt”. En reference til Baruch Spinozas udtryk *sub specie aeternitatis*, “fra evighedens synspunkt”. At det er netop *republikkens* synspunkt kan også læses som endnu et stik til Bruno Bauer, der anså den ateistiske republik befolket af frie selvbevidstheder, der hver især gør politikken til *die allgemeine angelegenheit aller* (“alles almene anliggende”), som statens realisering.
- 11 “Høje principper”, egl. dens “princippers højde”, dvs. principperne er ikke så høje, at den ikke er villig til at... osv.